

АЛААҢЫМ АЛГЫСТААХ ААРТЫГА

Соторутаадыг Н. Д. Субуру-
уский аатынан Боллого орто ос-
кууштын "Аныгы алаас одото"
экспериментальнай үлэтин 10
сыйын бэлэстипир. Алааһым
алгыстаах аарына үөрүүлөөх
төрөөһүн буолан ааста.

Бу оркуула 2000 сыттан республикатаары эксперименталык аналитикада буолан анал программанын үлэсизибитэ. Программаны автору оркуула директору, Россиягай Федерациян португун уордиритигин туйгуна, Саха Республикатын уордиритигин үтүсүк үлэсизигэ Захар Егоров. Егоров бу дьоро куту үрүүлүк чааһылар программаны хайдах тэрийсүн үлэсизибитин, ситиһин дэрин туһунан билиһиннэрлэр. Программаны 9 хайыскаан үлэсизибитэ: аныгы аламас ортун ойоссоһута, аламас ортун сирэ-майыта, историги, културата, аламас ортун эти-хайын сайыннарыны, аламас экологиги, уустары, хайааһына, ыла. Бу программанын үлэсизигэ оркуула үтүсүк үлэсизигэ.

108 21 31 10 11

сентябрыярдэж-2001 с. Саха Республикатын кичиктэллэрин советын Грана, 2007 с., 2009 с. Саха Республикатын Президентин Гранын, 2009 с. Саха Республикатын уороририттин Гранын ылыыга, 2010 с. Саха Республикатын педагогический общественноһун форумун дипломатын аатын сүгүтэ

Төрөөний үөрүүлэх чадвар уугуус үөрөн саялагтайгаар иелэр үлэр өдөл сэлбисээ И. Г. Винокурова уугуус үөрэмэгийн Ботуутунай грамотаны Саха Республикатын үөрөрмөнтүн туйгуулар саха тылын уугутала Д. Н. Ефремова, Россия уосай уорактоонин ботуутуах үлэтинизэр, биолотик, химия уугуталыгар Е. Д. Каргузова туттарда. Методический-информационный отдел спектральной А. П. Григорьев, пивнэч коллестивин аартыгын Д. А. Пермякова, оскуола ветеран-уугутала, РФ пуротун үсөөннүнүн туйгуна Х. Д. Мун

хайгууль иргэдийн ажлаарын тус-
лахтай.

Үерээнччилэр сэрэ куоластара, ырыалара-тойууттара, үткүүлэр-биттиилэр, ону таһынан түөрт көлүөнэ чабырдахсыттар толоруулар кэрөөһчүлэр болуптикэлэри тартыа. Иминэни, Диринг, Хатыла-оскубаларын учууталыра, оҕолор кылдыгытаһылар. Үерээнччилэр быластаккаларын, оҕоһутарын сэтээрдибит. Хаммаҥдыра арахсан оҕолор 7 араас түһүлүнүн күрэхтэспилэр. Угус саҕа, онугу билишэр-көрдүлэр.

Төрөшпүтүртү, уугууталыра
Алаасымда, сире-майгыга" деген түнүлгүр тегүүк остоул бастаылына. Маана төрөшпүтүрт Л. Г. Горехова "Орто кыра саанаттан кинигени аактары", П. П. Андреева "Дыз карган даарыра", Р. С. Каргуева "Төрүчүлү үзөгүн султаты адисуулууга республикада "Ар уолунаан" курустанига Горная "Война билимдерин" номинация хайаанын Л. Ю. Космополитов, "Сетим" түмүү салмааччыга педагогический улостерина, РФ орутуун үзөгүретиши туулуна, Уугууталыр уугууталыра А. Г. Слепцова байларын уогууларын көптөтүлөр. Ол канниги ор нийтигилор дискуссия бастаылына. Болтоно окуулатыгар научнай улост салайааччылынан үлөлөн сыдыбыл Дь. С. Врыжиков (билигин ХИФУ лектора) тегүүк остоула боити салааларын, көрүүлэрин үлэлэнига Болтоно окуулата бу курдук салтыны өссө үүнэ-сайда тукуртыгар бада санаабелтин тизибит.

Любовь ПЕРМЯКОВА

АБЯ УОННА УОЛ ОБО НЭДИЭЛЭТЭ

Муус устар 4-9 күннэригэр Г.Д.Протопоповон аатынан Алардар орто оскуолатыгар өлүү үчүгэй тэҥэриниэххэ аҕа нэдиэттэ буолан ааста. Быйыл билиһин оскуолатыгыгар аҕа оролукун үрдүгэр сымылдах Аҕа уонна уол оҕо сыһынан бидьэ-раһилибитэ. Онон сибээстэн, аҕада уонна үөрөнөччүгэ анал-лах араас дьаһалытыгы тиу-рулар.

Аялал түмсүүлэрин бы-
лаларынан аһарас аан күнэ
"Мин уонна арам" көрдөөх спор-
тивнай күрөх, " Ара үрдүк аата
арчылана турдун!" дээн уолат-
тарга уонна аялаларга ааһы
күрээ ыһталлынылар. Аялал
ааһылыларыгар барыта 15 ара
уонна 20 уол кыттыаны млы-
лар. 5 секция үлэлээтэ, ону
таһынан фотобыстыатка кон-
курс буолла.

"Кийн аймгт орто" дигн секцид аргаарта "Айан суолуу устуу" дигн дахиадтайлан Николай Михайлович Дмитриев, "Удур утуга салданау" дигн бэртэхэй дахиадтайлан Гаврил Иннокентьевич Голуши кыйаадаадын тагьистлар Уолаттарга "Холбур буолар олох" дигн эһэтэй туһулан дахиадтайлан 11-с кыймас үөрөнчоччөгэ Мина Сидцев 1-кыймасэстэй мэри сүлгэтэ.

"Үлэ, олох-дэһах" сөмүрүтүтү
"Кыһынны кыһалыан юһуни" дигэн

бэрт сэргэх дахьлаагшын Николай Николаевич Копырин. "Чэлээн турун, чөл оох" дээн секциядаа Егор Михайлович Тимофеев "Орун саха оонһаагун нонһу олгон" дээн дахьлаагшын 1-кы мээстэни ыһыһар. Бу секциядаа уолаттарга 7-с кылаас үөрэнээгчтэ Айсен Баранский "Бул - булбугт үгүһ" дахьлаагшын арааһыккыт бастаа.

"Эр санаа, Ийз дайдууа боринишких буудуу" дигэн секцияра араларга "Вооружение РФ" дакылаатын Владимир Владимирович Баранских бастыны жистэре тарьста, уолаттарга "Кыайыс сыйдаатын тойуга" дакылаатын 5-с кылаас уорукончига Степа Павлов бастаата.

"Мин арабылаан" хавартыска бөмбөсташкытар Ньургун Петрович Посов, Николай Николаевич Копырин кызылалмактарылаан бумушлар.

Түмүгүтсөн эгтэхкө, аир уол оро жетишпегизер кыһаллар, актылыбылай, ортугтар үтүө киһи-буру көрдүрөр буолуларына, кэчээри бичашпыл чол олохтоох, көхтөөх, бигэ туруктаах буолу үтүүө-сайдыа этэ. Маныах тэрээһиннэр тиһигин быспанки ыһылына турамларыгар баҕары-был.

Рустам СЛЕПЦОВ,
Алашар орто оқуолатын
8-с сыныбын үйренкешіміз

СОЛУН КҮРЭХ

Муус устар 16 күнүгэр Чурапчы колледжын базатыгар улууска бастакынан ыалтыктар "Сыл бастыг сварчига-2011" куутууллук, тыггааһынаах конкурсу буолан ааста.

Матна бейр идиэхтөр уонна тустаах үөрэххэ үөрэнэ сытдыар устудуйушнар кэлэн көхтөөх кыттыһыны ыһылар. Ол курдук, ГУП ОДКХ-тан бир хамаанда – Иван Ариханов, Александр Макаров, Дмитрий Старостин, Одулуунунаары профессиональнай лицейтан – Александр Софронов, Василий Семцов, Афанасий Попов уонна хаһайыттар быһымытынан кулледжтан икки хамаанда: баастагына – Касын Рожкин, Михаил Аммосов, Иван Индеев, иккис – Сардаана Трофимова, Луиза Семенова, Айтал Дмитриев кыттыһылар. Конкурс икки түһүмэххэ ааста. Баастатан турар, теория өгүүткүн бидини тургутар тест суруйдулар, иккисини, саркалаан көрдөрүлүр. Кыттааччылар үлүлөрүн сарка, таһа таттарын уонна ону абыраһаһын хаачыстыбатынан, шов көнөтүгүн, уу кутан көрөн тэсттигин бери-бирисэхтэринин сыанадааты-

Д.Дуушгүүр суботэ теоретическай түһүмэххэ М.В. Жергина, Н.И. Степанова, С.С. Артемьев, оттон практикческэйга Д.М. Иванова, И.А. Сысольятиң, В.П. Корюхин үлэстэхтилар. Иккин түһүмэх түмүгүнэн бирдирдизэн күрөхтөннөс 1-кы миэстэни Чурагчы колледжын устудьуона Иван Индеев, 2-с миэстэни Одьулууннары лицей устудьуона Афанасий Попов, 3-с миэстэни элпэ Чурагчы колледжын устудьуона Луиза Семенова ыттылар. Хамаанданан түмүккэ абсолютнай эсептэригунан Чурагчы колледжын бастакы хамаандата буолан көһөрүлүр куботы илтиэ хаалда.

Саргылана ПОПОВА

НЭЙЛИЭХИТ ҮРЭЭС, ЧЭБДИК БУОЛЛУН ДИЭН

Сылан нэһилтэтин Уһун
Күөл бөһүөлөгэр нэһилиэкпит
ыраас-төбүт буоларыгар бары
биир киһи курдук кыһаллан
үлэтин-хамсыы олоробут.

Од курдууд, ый сайгалуулар са-
нигтарнай зыйлиныг бичлэрмэл-
эн, бөх-сах хомуудуни, тэрилтэ-
лэргэ ырааһырды үлгэ, помоя-
ны анал "Бөх алаһыгтар" илхон
төгүү, тэрилтэлэр саигтарнай ту-
рунтаран бэрбэрхэлэлэр рейс-
дэлэр мыгмылхынылар. Ухун
Куолбүтүгэр ойбон ыраа-
стайхыныгтар түөлбэлэр бары
хыжымхутук илхтан, үлэ кэмигэр
бары.

Сайтан аайгы оркуун орноро, волонтерскай этэрээт тэрийэн ырааһырдыы боһуруолулар күүскэ үлэһиилэр. Оройуон кинигинтэн, Чураччыттан Сылгыта дьэһирэ аһан суолун кытылыттан ыраастааһын, күөлүр кытылыларын хомуйуу, үлүсэстэрэ

корүү-истиш, бэрээдэжтэгийн
бэлгэдлэр

Бийнхээ хас бигдрийг ыан
оцуруот аһын араас көрүнүү
олорлор, тайлбалар жамтэ бэй-
лэхэ сибхэнэйн чэлтэйхэлэр Тэ-
рылталар, бигдрийнхөн мал куох
үүнэйиин олардуута эмээ үлэ-
лэхэлэр. Аравс маһы сиринэ -
туомун тугуулан олардубшут
көдрө, чэлтэй үүнэн турар
Онон тулхы барьтлар сахалы
сир-туом тугуулуухтааган
итгэлдүүл

Олохтоогтор дэргэбинзбигт
гас кэстүүтэ тунасарыгар эмиз
кыһалчабыт. Д.С. Платонов,
И.А. Макаров, Г.П. Макаров,
А.А. Сиваков уода олорор дыһа-
рин тунасары кэстүүтэ, олбурда-
ра сагалдыллан аныгы маты-
рыһаа аалыан оноһуллубуттара
барыбыгытгар холобур буолар.

Чөл, чэбрэк олох бигэр
көстүүтүктү сүлүштө Аян дүйнө-

нарга Сир күзүн бөлүстөтөн бу-
лар. Бу бөлү күн "Сулусчаан"
уһуһаанга саргалар. Маһа
араас даһал, айһаг харыста-
быһаг акһа ыһыһаг. Он
курдук, уһуһаанга кыра оһуор
айһаг харыстабыһаг дэһа-
маһаг аарһаг, ойһаг күт
һаастааһаг кытталар,
чыһааһаг аһаг сир тэһа-
һаг, "Эдэр жолот"
һаастабыһаанга тутталар.
Г.И.Вашарин аһаан орто оһу-
ла үрөһаһаг айһаг
харыһагга ыһаһаг
ойһагга үрөһаг үһаг тэһа-
һаг. Нэһаһаһаг ыһаһаг
һаһаһагга бөһуһаг
һаһагга һаһаг, үрөһаг ы-
һаһаһаг, "Ыһаг уу"
акһаһаг, Уһуһаг уһаг Ойһаг
Күт туталыһаг ыһаһаһаг
һаһагга ыһаһаг.

Манжик ивэлдээхэнг туу-
сайаг көстүүлэх, ыраас - чадар
буоларыгар үлэлдээхэнг хайс
да сэгс буулга. Бу үлэлг педаго-
гический наука кандидата,
СФСР үгүсөөх учуутала, СР
Ымалтанг харьтасыйлыг туу-
уна, эколог, поватор-учуутал,
Эйгэ" социальный-экологичес-
кий комплекс" бырайыак антора
Д.М.Макаров 90-түс сылыртан
айаабыты.

Илалын тэнгэр өсөн сайдмалдах,
улсдайн нэгдүүлэх, чөдрийг сал-
гальнах, дорнобайг нэгчлүүлэх
хэрхлээр бууларлыг түгшүр нэ-
гээлзлэх үлэвч мэгдэвч

Айгалина ПІАТОНОВА,
ХИФУ ГФ ІВ І курсу
у студію.

СУБСИДИЯ ХАРЧЫТЫН ТОЛОРУ ТУҢАНЫАХХАЙЫНГ

Манай талыннан кооператив байгалийн үзүүтэй ээлшэ уут салангын 2 солхуобайннан үрдэтигэ 17,6 молуушкү эби утгалан бейлэл барыга били-

АТНоговирыз,
"Чурапчы" ТХНК
бырабылзыныатын

**ПРАВИТЕЛЬСТВО БАҢЫЛЫГА-КЛАСТЕР
ТҮСТЭНИЙТИГЭР**

Огноо дотоодын Чурагчтай күүрмийн мангуй федеральнй тлссэ уонна Мындаарайылыыр суол быһаа охсухуулардгар тугулуоохтаах табаарар уонна олохуу оноргуу кластерын мангуйы 24 миксэлэлэх кооперативнай рынок тугуутун тусламттанн сиргир-туомутар сырытта. Рынок тугулуоохтаах сирд

"ЧУРАПЧЫ" ТХЛК 2010 СЫЛЛААХ ҮЛЭТИН ТҮМҮКТЭРЭ

Кооператив 2010 сндалаары үлэтин финансовай отчуота онохулдан тэя хаһаайыстыбатын министростытан бэрэбизкаралзын, бырабылганын аман бигэргээнэ. Көрдөрүүлэр манньык буоллулар.

№	Кордоруулар көрүнүшү	Кээмэйи тонна	Суммасы тыңг. сом.
1	Үүт союзу өнүккөнү	8403,3	171463
2	Бюджеттик берилиштер үүт субсидията	-	147146
3	Эт союзу өнүккөнү (ыраас этинен)	163,4	32601
4	Өнүккөнү биродуксуна барытын суммасы	-	93681,6
	Ол ичинен: Биздин арыкта	266,5	3506
	Үүт ас (үүт, сүзгөн, чочогой, чочоон...)	1689,5	18515
	Күөк үүтүн ас (сүзгөн, нэбэргей, бышпах...)	201	2402
	Халбаны өнүккөнү	21,3	3713
	Эт, субпродукция атыыланган	184,3	26300
	Эт полуфабрикаттар	21,5	3180
	Кондитерский өнүккөнү	2,6	455
	Ыраас уу	443,7	3078,6
	Сир аба (дижос)	6,8	994
5	Биродуксуна атыылаанга келиштер үн	-	126348
6	Уюмга өрөсүктөр	-	244937
	Ол ичинен: Үлө төлөбүрүтөр (халнас)	-	20185
	Пенсионнай фондга	-	2147
	Сырсыга уюмга матырийаал атыытыгар	-	204688
	Сырсыга уюмга матырийаал атыытыгар	-	204688
	Электрэнергия ички төлөмгө	-	3088
	Ички ички	-	4271
	Тароунаковка	-	2475
	Быстах өрөмүшчөргө	-	1913
	Транспорт өрөсүктөр	-	5784
	Туура тарматалар өнүккөнү	-	2740
7	Азыялыгыт полуок барыта	-	2766
8	Барыта полуоктарга, хомуурдарга	-	4980
9	Кредиттер уюмга заемнар төлөбүрдө	-	35592
10	Кредит %-рын төлөбүрүтөр	-	4589
11	Үлөнт өртө ахсаана (кичи)	-	-
12	Ыйдаары өртө халнас	118	-
13	Сүрүн фонддар сыяпалара	-	14640
14	Дебиторский нэс	-	122746
15	Кредиторский нэс	-	24225
16	Пасивый фонд	-	27721
	Ол ичинен үнүмүрналибит пай	-	32238
17	Үлөнтөз халалар ыраас барыс	-	30411
	Хосбынаарына: Кооператив бырабылыныпатын бынаарына	-	2000

Хос бичаарына: Кооператив бырабылыанын атын бысхаарытынан 122746 тыһыынча солкубай уонсай ба- йтан (сүрүн фондоттан) ииннөө сыллардыын барыта 30 мөлүөтүөн пайындиктаахтар пайындиктаахтар арына угулунна. 2 мөл солк ыраас түнэттилер барыстан 1(биир) мөлүөтүөн	2000
---	------

Хаартыскаға: ГИ Данчикова кластер
түзетіндігіне

Хаһыат бэчээк бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээк бэрилиннэ: 16 ч 00 м. "Саһа олох" редакцияһы-издательскай холбоһукка 20.04.2011 с. офсетка бэчээттэннэ.
Аадырыһа: 678670, Чурапчы с/а, Карл Маркс уул., 26 "а". Индекс: 54907. Хаһыат кэдиэлэр үстэ: оптуорунньукка, чаппаһа уонна субуотата таһар.